

САДРЖАЈ

Уводна реч	11
Предговор.....	19
Мој живот у Кини / Ирина Жарковна Магарашевић (Денг Јилинг)	23
Моја мати и мој отац	25
Несрећа долази	28
Живот под белим терором	32
Свет се променио	37
Време тешкоћа	48
Реформа	66
Након повратка у град.....	74
Неиспуњена жеља.....	83
Посета рођацима у родном крају	86
Мој тата Денг Ђијенђијао / Денг Ђун.....	105
Тата – стари револуционар.....	107
Заједнички језик тате и маме.....	112
Трговина „Чурин” у мом сећању	115
Несебична љубав	122
Не губити мир и спокој, макар ветар беснео и вали хучали	126
Очево васпитање у традиционалном револуционарном духу	133

Новаторство и преквалификације – девиза нашег оца. . .	136
Стапање и размена две културе	140
Наше путовање у Југославију / Денг Ђијенђијао	147
Кратка биографија Денг Ђијенђијао	149
Ићи или не ићи	150
Први лет авионом	153
Долазак на одредиште	155
Лепи Мирковци	157
У Београду.	160
Изненађење.	166
Покрај Дунава	170
Одлазак у тржницу.	173
На венчању	175
Посета Дубровнику.	178
Још једно изненађење.	182
Дирљив растанак.	184
Моја мама Денг Јилинг / Денг Ђун	191
Фатална игра судбине	193
Укус глади	197
Прва наставница Денг у нашој породици	202
„Имам две отаџбине”	206
После ветрова и киша	211
Топлина дома	216
Мамини дневници	221
Мој брат Серјожа / Денг Ђун.	229
Мали спортиста	231

На небо се навлаче облаци	
– почетак Културне револуције	235
Године у војној јединици (I)	241
Године у војној јединици (II)	245
Повратак у град	250
Ићи укорак с временом	254
Храбре и срећа прати	260
Моја млађа сестра Вера / Денг Ђун	267
Сестрица	269
Сурови дани	272
Мала мамина помоћница	277
Наша слатка госпођица	282
Мала наставница Денг	286
Породични односи	291
Мама, ја те волим!	297
Верин осмех	299
Приче о себи / Денг Ђун	309
Моје детињство	311
Женска школа	315
Заувек запамћене године (I)	320
Заувек запамћене године (II)	326
Мој први посао (I)	330
Мој први посао (II)	335
Промена	340
Студентски живот	345
Наставница Денг	352
Постдипломске студије (I)	358
Постдипломске студије (II)	364
Живот у собици	369

Моје симпатије према југу	374
Како сам докторирала	379
Рад у управи	386
Односи између држава одражавају пријатељске везе између народа	395
Реч на крају	405
Поново у Србији!.....	407

УВОДНА РЕЧ

Стогодишња историја једне породице из међународног брака

Ујутро, једног јулског дана 2006. године, у Харбину, на православном гробљу Хуангшан,¹ сахрањена је моја мати. На сахрани, осим најближих, били су присутни још и моји пријатељи и колеге с Харбинског политехничког института, као и из других одељења Хеилунгђијанског² универзитета. Моја мајка – Српкиња по националности, родила се на северу Кине, на железничкој станици Јабукe. Тридесет година радила је као наставник Харбинског политехничког универзитета. Може се рећи да је цео свој живот посветила Кини, која ју је школовала и коју је целога живота ватрено волела.

Раније су ме често питали: „Како то да је твоја мајка Српкиња, а ти Кинескиња?“ Из учтивости, могла сам да дам само

¹ *Хуангшан*, дословно *Жута планина*, планински је ланац у јужној провинцији Анхуи у источној Кини. Првобитно се звао Иисхан, а преименован је због легенде да се цар Ксуаниуан једном ту бавио алхемијом. Вегетација на ланцу је најбујнија испод 1.100 метара, уз дрвеће које расте до 1.800 метара. (Нап. у књ. – прев.)

² *Хеилунгђијанг* је покрајина у Манџурији, на крајњем североистоку Кине. Граничи се са покрајином Ђилин на југу, са Унутрашњом Монголијом на западу и са Русијом на северу. Границу са Русијом чини река Амур. Главни град покрајине је Харбин. Покрајина има површину од 460.000 km² и 38.170.000 становника.

штуро објашњење, јер да се подробно исприча веома је тешко – у две-три фразе ништа не би стало. Наша породица – то је породица из мешовитог, међународног брака. Почев од краја Првог светског рата, па све до данашњих дана, у три поколења, током више од сто година, наша је породица доживела разна страдања, многе перипетије, животне туге и радости... Срећан живот није баш тако једноставно дошао.

Током Првог светског рата мој деда Жарко је као добровољац ступио у српски коњички одред, потом је, као припадник тог одреда, доспео у Сибир, у град Краснојарск. Тамо је упознао младу Веру, моју будућу баку. Планула је љубав на први поглед и Вера је побегла од куће како би живела с њим. На путу за Србију доживели су многе недаће и, на крају, доспели у Кину, у град Ђуфу (провинција Шандунг),³ одакле се могло паробродом отићи за Србију. Али, пошто нису имали довољно новца за пароброд, за помоћ су се обратили земљаку који се тада задесио у Харбину. Како би најпре зарадио новац, Жарко почиње да ради као скретничар у КИЖ⁴ на станици Јабукe, близу Харбина. За десет и више година живота на станици Јабукe одгајили су двоје деце – мог ујака Бориса и моју мајку Иру.

Како би зарадио што више пара, деда се није жалио на послу, бака је пословала у кући веома економично водећи домаћинство, лепо је васпитавала децу... Најзад су сакупили довољно новца за пут у дедину отаџбину. Рођаци су им послали

³ *Шандунг* (полуострво) је покрајина у источном делу Н. Р. Кине. Обухвата велико полуострво Шандунг које је окружено Жутиим и Бохајским морем. Покрајини такође припада доњи ток реке Хуангхе. Главни град Шандунга је Ђинан. Покрајина има површину од 155.800 km², а према подацима из 7. пописа кинеског становништва (за 2020. годину) у њој је стално насељено 101.527.000 становника.

⁴ КИЖ – *Кинеско-источна железница* (до 1917. године Манџурска железница, од августа 1945. године – Кинеска Чангчуенска железница, од 1953. године – Харбинска железница); железничка магистрала...

готове пасоше. Деда је напустио посао и узео отпремнину, али отпремнину у дрвету, како би га добро продао и добио још више новца. Али, на жалост, неочекивано удари поводањ и дедина дрва однесе поплава. Ништа им није остало, све је однела вода, па и дедину наду да ће видети свој родни крај.

Како би прехранио породицу, деда са својима одлази у Харбин. Почиње да ради као носач, али од тих пара једва да се могло живети. Тако је цела његова породица за време владавине јапанских агресора трпела недаће и понижења. Августа 1945. године, мој ујак је обезбеђивао универзитет и неколико дана није се враћао кући. Бака се јако бринула за сина, па је изашла из куће како би га потражила. Али налетела је на јапанске злочинце, окупаторе. Ујак је касније на обали реке Сунгар⁵ пронашао њено тело без једне руке. Тако је моја јадна бака нестала са овога света, нестала из живота својих најмилијих.

Уз помоћ неке своје познанице мама је нашла посао, у Одељењу за лична документа, у картотеци. Радила је на првом спрату Градске управе, а на другом је било Индустријско и Трговинско одељење. Ту је радио извесни друг по презимену Денг, звани Дима по руском. Долазио је у одељење како би од маме учио руски језик. Тај човек ће касније постати мој тата. Тата је био револуционарни кадровик. Године 1938. уписао се на јенански⁶ Војно-политички институт који је понео име борбе против јапанског освајача. Тата је био веома добар војни извештач. Онда га је руководство упутило на економску службу у Харбин. Сагласно тадашњим законима, да би се удала за тату,

⁵ *Сунгари* или *Сунгхуа* (кин. *Sōnghūa jiāng*, рус. *Сунгару*) је река у североисточној Кини, највећа притока реке Амур. Дугачка је око 1.927 km.

⁶ *Јенан* (*Сијан*) – град окружног значаја у провинцији Шенси. Јенан је познат у историји Грађанског рата као једна од финалних тачака Великог похода и, касније – као главна база КПК.

мама је морала постати кинески поданик. Узела је кинеско држављанство и од тада су је почели звати Денг Јилинг.

Тата је целој маминој породици пружио велику помоћ и подршку. Али у дединој души тињала је огромна туга за баком и за својом отацбином. Озбиљно се разболео и напустио нас 1952. године. Деди се никако није дало да за свог живота оствари сан о повратку у родни крај. Године 1957, ујаку се указала прилика да оде у Југославију. Али ни он, ни моја мајка, ни на крај памети нису могли имати да се више никад неће видети.

Године 1954. тата је постао генерални директор велике трговинске фирме „И. Ј. Чурин и ко.”,⁷ онда су га после три године именовали за главног директора Трговинског департмана града Харбина. Мама је спочетка предавала руски језик у мукденској академији Лу Сјуна,⁸ потом је постала предавач на Харбинском политехничком институту (ХПИ), где је радила више од тридесет година. Она и тата помагали су једно другом, живели су у љубави и слози. Ради породичне среће, због маме, тата је пропустио прилику да постане дипломата. Са своје стране, ради тате и деце, мама је одлучно оставила по страни позив да се

⁷ „Чурин и ко.” – трговинска фирма која је основана на Далеком истоку Руске империје и у Манџурији крајем XIX и почетком XX века. Основао ју је син иркутског трговца, Иван Јаковљевич Чурин (1833–1895). Чуринови партнери били су трговци Касјанови, Бабинцеви, Писаревци, Мамонтови... На врхунцу своје развијености ова фирма је имала неколико хиљада запослених, а рад у њој сматрао се престижом.

⁸ Школу су, 1938. године, као Академију уметности Лу Сјуна, основали лидери Комунистичке партије Кине, међу којима су Мао Цедунг и Чуен Лај, у граду Јенану, у провинцији Шанси. Школа је премештена у Шенјан 1940. године, издвојена је из Музичког факултета 1953. године (касније постала Шенјански конзерваторијум) и преименована у Академију лепих уметности Лу Сјун 1958. године. То је једна од првих уметничких школа створених на територији Кине током револуције.

врати у своју отаџбину. Делили су све тешкоће и све радости, руку подруку ишли су у сусрет ветрова и киша.

Године 1958, током покрета „Скок”,⁹ тата је отворено иска-
зао своје мишљење у вези са „Скоком” и „народним комунама”.
Због тога су га 1959. године прогласили „антипартијским еле-
ментом”. Склонили су га са места главног директора Трговин-
ског департмана и послали га на рад при фарми свиња. Мама
је такође почела трпети разне увреде и понижења. Често су је
псовали на улици, чак су је и камењем гађали...

За време Културне револуције положај родитеља још се
више погоршао, задесила их је горка судбина. Обоје су их при-
моравали да учествују на такозваним скуповима критике, где
су их критиковали за све и свашта. Скоро целу годину држали
су их затворене, онда су их послали у село, где су на раду про-
вели више од две године; брата су ми, као припадника војне
инжењерске јединице, такође послали у село; остала сам сама у
Харбину... На тај начин цела наша породица била је разбацана
по разним местима, сви смо трпели бол и патњу...

Онда су ми се родитељи са сестрицом најзад вратили у
град. Брат ми се такође вратио у Харбин из свог армијског од-
реда и породица се окупила на једном месту!

Тату су опет вратили на посао, у Одељење за рибарство, где
потом поново постаје генерални директор. Мама је по наруџби
института почела код куће да обавља редактуру, да припрема
и саставља уџбенике. Брат и ја смо полако почињали да студи-
рамо, да радимо, да стварамо своје породице, наша сестрица се
такође уписала на факултет и постала наставник... Цела поро-
дица одржавала је ведар дух марљивости и упорности, била је
пуна ишчекивања и наде у светлу будућност...

⁹ Кампања „Велики скок” (1958–1960) – јесте покушај Мао Цедунга да
модернизује економију Кине, што је довело до економског слома и
смрти милиона људи од глади.

Од самог почетка спровођења реформи и политике отворености у Кини, мама је обновила везе са родбином у Југославији. По одласку у пензију моји родитељи су решили да авионом оду у Југославију. Најзад су обишли своје рођаке, десио се тај сусрет на који су чекали толике године.

Мама је за свог живота написала књигу, на руском језику, *Мој живот у Кини*. Док сам преводила ту књигу на кинески, дубоко сам осећала колику је тугу и колики бол носила у души. И сад се живо сећам како мајка себи налива слadak црни чај, пали цигарету, дуго размишља, а онда сваку реч педантно записује у свеску...

Тада сам обећала мајци да ћу и ја написати књигу о нашој породици и објавити је. С обзиром на своје здравствено стање, том сам послу приступила одмах по одласку у пензију. Пошто сам после четири године рада најзад довршила тај посао, на души ми је постало лакше.

Ова књига састоји се из два дела. Један део посвећен је ономе што су написали моји родитељи и мојим успоменама на њих; други је посвећен мојим сећањима на брата, на млађу сестру, као и сећањима о самој себи. Најпре сам на кинески превела све што је написала моја мати, потом сам довела у ред оно што је написао мој отац. Док сам се присећала прошлости наше породице и свих нас, у мојој глави као да се одвијао филм у ком су оживљавале разне епизоде, и тужне и дирљиве. Док сам писала ову књигу често сам у левој руци држала марамицу. Сузе у ми навирале на очи...

Наша породица из међународног брака живела је више од сто година у три генерације. Од та три поколења, моји бака и дека, моји отац и мајка, моја сестрица, сви су отишли из нашег живота. Од нашег поколења остали смо само брат и ја. Али наше ће следеће поколење неизоставно наставити да носи славну штафету.

У историји наше земље међународни бракови већ одавно постоје, али с продубљивањем и ширењем реформи и полити-

ке отворености у земљи, последњих година број међународних бракова значајно је порастао и у народу њихово признавање очигледно постаје све популарније. Али у време мог оца породице из међународног брака биле су права реткост па су, и у друштву и у народу, на себе скретале огромну пажњу. С друге стране, у поређењу с простим кинеским породицама, такве су породице трпеле далеко већи притисак, у свим околностима и са разних страна.

Породица мог деде и бабе породица је из међународног брака једног типа, а породица мојих родитеља, иако је то исто међународни брак, ипак је ракурс оне опште перцепције стотине хиљада истих таквих породица из међународног брака. Упркос чињеници да су моји родитељи дуго времена били изложени животним недаћама, да су трпели разне невоље, увек су били пуни чврсте одлучности у љубави, били су верни једно другом, дубоко су волели своје заједничке отаџбине и то су и доказивали сопственим активностима, били су народни амбасадори у пријатељским односима између домовина свог супружника.

Током рада на овој књизи помоћ и подршку пружили су ми сви чланови наше породице, а и наши пријатељи такође, посебно мој супруг Андреј. Без његове подршке моја књига не би могла бити издата тако успешно те, овом приликом, свима изражавам искрену захвалност!

У објављивању моје књиге много ми је помогло Издаваштво литературе за наставу и изучавање страних језика. Директор Пенг Дунглин пружао ми је велику подршку, а одговорни уредник Лију Жунг уложио је огроман труд да се моја књига објави, па овде користим прилику да и њима искажем најискренију захвалност!

Денг Ђун, Харбин, новембар 2019. године

ПРЕДГОВОР

Кинеско-словенско стабло живота

Нема ништа занимљивије од људског живота. Нема ништа занимљивије од људске судбине! Срећан сам што сам успео да упознам упечатљиве, драматичне, стварне људске животе.

Пре двадесетак година имао сам прилику по први пут да чујем како у Харбину живи „кинеска Српкиња”, тако су ми тада представили Ирину Жарковну Магарашевић. „Кинеска Српкиња” – каква необична синтагма, мој знатижељан ум одмах се закачио за то.

Неколико година касније упознао сам Ирину Жарковну, био у њеном дому. После тог сусрета објавио сам материјал под насловом „Српске јабуке” (њено детињство протекло је на станици Јабука, које није далеко од Харбина).

Витка, седа жена паметних очију. Била је власница пријатног осмеха, и гласа веома звонког. Такву сам Ирину Жарковну запамтио.

Поносан сам што сам с њеном кћери, Денг Ђун, професором славистике – пријатељ већ дуги низ година. То је Ија (тако је зову сви који говоре руски).

... Шта је то град – то су људи! Данас је Ија за мене оличење Харбина. Добра је, паметна, све разуме, гостољубива је. Топла и драга, таква, да бисте да увек буде у вашој близини.

Ија је – билингвиста, она руски и кинески језик зна од најранијег детињства, од рођења, од родитеља, од својих корена.

Два језика – њен су ваздух, неодвојиви део њене кинеско-словенске душе.

У њеном срцу живе две културе, две велике литературе. Два крила...

Августа 2018. године посрећило ми се да са Ијом, њеним мужем и сином, једно време проведем у Србији. Долетели су у Београд да се сретну са својим рођацима, да се поклоне оној Земљи из које је изникао један од коренова њиховог породичног стабла.

Како их дочекаше српски рођаци! Словенска крила њихових душа загрлише се и нису се могла раздвојити. Сузе, осмеси, радост, успомене срца...

Невероватно је са колико пажње и љубави у београдском стану чувају хрпу писама из далеке Кине. Од тетка Ире...

Ти листови, малко пожутели од времена, неуједначени су кардиограм живота Ирине Жарковне Магарашевић. Њен су бол, њена љубав, њена срећа, чежња и нада.

Како су се једна другој радовале две половине кинеско-српског стабла!

Срце ми се стезало док сам гледао како Ијин син, унук Ирине Жарковне, који из српског и руског ни речи не разуме... све схвата...

Младић је плакао, није могао сакрити сузе док је слушао разговор старијих на словенској смеси српског и руског, уз ретко уметање кинеског... Он је све разумевао срцем!

Ија у својој књизи веома тачно приказује сву срећно-несрећну драму своје породице! Искрено, док сам читао, често ми је на очи избијала издајничка влага... Слана!

Прича о њиховој породици искрено је огледало свих наших живота. По овој књизи, убеђен сам, обавезно ће снимити филм. Прича је апсолутно филмска!

Главна ствар у тим животима и судбинама је то што је љубав јача од неправде! Јача је, много је јача! Јер, добрих је људи

више него злих. Јер, добро обавезно побеђује зло. На томе и почива наш свет, на томе и јачају наши животи.

Са захвалношћу за указано поверење,

Александар Јарошенко,

специјални дописник *Руских новина*

Лауреат државне новинарске награде ТЕФИ.¹⁰ У номинацији за интервју. Најбољи интервјуиста Русије.

¹⁰ ТЕФИ – руска национална телевизијска награда за највиша достигнућа из области ТВ уметности. Основао ју је фонд „Академија руске телевизије” 21. октобра 1994. године као руски еквивалент америчке награде ЕМИ. ТЕФИ се од тада додељује сваке године. Победници добијају бронзану статуету Орфеја и златну плакету. Скраћеница ТЕФИ је од синтагме телевизијски етар.